

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧННІПБ ЗУНУ

Надія КУЛЬЧИЦЬКА

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Економіка підприємства»

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
освітньо-професійна програма – Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок

Кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін ЧННІПБ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
Денна	1	2	30	30	4	8	78	150	-	2
Заочна	1	2,3	8	4	-	-	138	150	-	3

Чортків – ЗУНУ

2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23.06.2023 р.).

Робочу програму склав канд. екон. наук, доцент Роман АНДРУШКІВ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін, протокол № 1 від 28.08.2023 р

Завідувач кафедри Людмила ДЕРМАНСЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», протокол № 1 від 30.08.23 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності

(підпис)

Ольга КИРИЛЕНКО
(ПІБ)

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

1. Опис дисципліни «Економіка підприємства»

<i>Дисципліна - Економіка підприємства</i>	<i>Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»	Дисципліна циклу професійної та практичної підготовки Мова викладання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність - 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки: денна – 1 заочна – 1 Семестр: денна – 2 заочна – 2
Кількість змістових модулів - 4	Освітньо-професійна програма – «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Лекції: денна – 30 заочна – 8 Практичні заняття: денна – 30 заочна – 4
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: денна – 86 (в т.ч. тренінг - 8 год.) заочна – 138 Індивідуальна робота: денна – 4
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Економіка підприємства»

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами сукупності знань з питань організації діяльності підприємств та навчитися правильно їх застосовувати в практичній діяльності, а також ознайомитися з проблемами функціонування підприємств різних форм власності та різних видів діяльності в умовах переходу до ринкової економіки. Ця дисципліна відноситься до спеціалізованих економічних наук, які формують фаховий рівень майбутніх економістів, що будуть зайняті в різноманітних сферах народного господарства. Курс «Економіка підприємства» охоплює концептуальні, методологічні та практичні аспекти діяльності підприємств. Названий курс повинен сприяти формуванню висококваліфікованих фахівців у галузі управління та менеджменту.

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета дисципліни полягає в опануванні студентами – бакалаврами з економіки підприємства основних розділів прикладної економіки, організації та ефективності господарювання на рівні основної ланки суспільного виробництва. Розвиток навичок щодо організації та досягнення високої результативності господарювання підприємства.

Знання з даної дисципліни будуть слугувати базою для накопичення майбутніми фахівцями знань, навичок та умінь з інших економічних дисциплін.

Предметом курсу «Економіка підприємства» є методи і способи раціонального поєднання та ефективного використання всіх елементів виробничого процесу на рівні підприємства

2.2. Завдання вивчення дисципліни «Економіка підприємства» полягають у:

- здобутті ґрунтовних знань з основних розділів прикладної економіки;
- набутті вмінь, спрямованих на отримання заздалегідь окреслених результатів господарювання шляхом ефективного використання трудових, матеріальних, нематеріальних, фінансових та інвестиційних ресурсів підприємства;

- застосуванні практичних навичок у прийнятті науково обґрунтованих управлінських рішень в умовах ринкової економіки;
- забезпеченні розширеного самовідтворення на основі інвестиційно-інноваційної моделі розвитку;
- розкриті і засвоєнні механізми планування, організації і ефективного господарювання на рівні підприємства.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність використовувати сучасні положеннями щодо планування і прогнозування розвитку підприємств; виявляти, систематизувати, аналізувати зовнішні й внутрішні чинники економічного розвитку підприємства та обґрунтовувати виробничу програму підприємств;
- здатність використовувати сучасні методи оцінки економічної ефективності інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств;
- здатність системно аналізувати витрати підприємства і собівартість продукції (послуг), володіти інструментарієм управління витратами та їх оптимізації;
- здатність аналізувати та оцінювати рівень ефективності діяльності підприємства; розробляти заходи щодо підвищення ефективності бізнес-процесів;
- здатність аналізувати фактори виникнення ризику підприємницької діяльності, оцінювати його рівень та розробляти заходи з управління ним.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: економічна теорія, поведінка фірми, міжнародна економіка.

Перелік раніше здобутих результатів навчання:

1. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

2. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

3. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

4. Обирати інструментарій та методики для обробки економічних даних підприємства відповідно до поставлених завдань, аналізувати результати розрахунків і обґрунтовувати отримані висновки.

2.5. Програмні результати навчання

- застосовувати сучасні методи та інструменти планування і прогнозування розвитку підприємств;
- використовувати результати аналізу зовнішніх й внутрішніх чинників економічного розвитку підприємства при розробці та обґрунтуванні його виробничої програми;
- використовувати сучасні методи оцінки економічної ефективності інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств;
- системно аналізувати витрати підприємства і собівартість продукції (послуг), володіти інструментарієм управління витратами та їх оптимізації;
- аналізувати та оцінювати рівень ефективності діяльності підприємства;
- розробляти заходи щодо підвищення ефективності бізнес-процесів;
- аналізувати фактори виникнення ризику підприємницької діяльності, оцінювати його рівень та розробляти заходи з управління ним.

3. Програма навчальної дисципліни «Економіка підприємства»

Вступ

Об'єктивна необхідність вивчення курсу «Економіка підприємства». Мета, завдання, логічно-структурна побудова курсу, методологія та інструментарій курсу. Місце і значення дисципліни для підготовки економістів вищої кваліфікації.

Змістовий модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання

Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва

Підприємство як організаційно відокремлена та економічно самостійна первинна ланка виробничої сфери економіки. Місія, цілі та напрямки діяльності підприємства. Нормативно-правова база функціонування підприємств і організацій. Статут підприємства. Теорії підприємств та їх характеристика. Характеристика сучасної і майбутньої моделі управління підприємствами. Сутність підприємництва та його роль в економіці країни. Принципи здійснення, форми та моделі підприємницької діяльності. Типологія підприємництва. Характеристика основних типів підприємницької діяльності. Форми співробітництва партнерів у бізнесі. Підприємницькі договори та їх характеристика. Державна реєстрація і порядок ліквідації суб'єктів підприємництва. Форми міжнародної підприємницької діяльності.

Література: [2, 3-25], [8], [12, 8-19], [14, 22-30], [15, 24-29].

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми

Сутність і призначення поділу підприємств на види. Характеристика організаційно-правових форм підприємств. Класифікація підприємств за видами економічної діяльності та розмірами. Типологія промислових підприємств за ознаками техніко-економічної структури. Класифікація підприємств за просторово-структурними ознаками. Об'єднання підприємств та асоційовані підприємства .

Література: [2, 42-49], [5], [7], [13, 74-81], [14, 36-42].

Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства

Поняття ринкової системи, її структура та функції. Сутнісна характеристика зовнішнього середовища підприємства. Елементи мікросередовища та їх вплив на діяльність підприємства. Класифікація та характеристика основних компонентів макросередовища.

Література: [2, 63-71], [6], [7], [12, 54-65], [16, 70-79].

Тема 4. Структура та управління підприємством

Структура підприємства: її види та чинники впливу. Поняття та об'єктивна необхідність управління суб'єктами господарювання. Система управління: сутність, принципи та функції. Змістова характеристика методів управління діяльністю підприємства та організаційні форми їх реалізації. Принципи та етапи формування організаційної структури управління підприємством. Характеристика організаційних структур управління. Вищі органи державного управління підприємствами та організаціями.

Література: [2, 278-285], [4], [5], [7], [14, 55-64].

Тема 5. Ринок і продукція

Поняття продукції підприємства, її склад, види і показники. Економічне обґрунтування виробничої програми підприємства. Ресурсне обґрунтування виробничої програми підприємства. Матеріально-технічне забезпечення виробництва. Маркетингова діяльність та її вплив на формування програми випуску продукції.

Література: [2, 161-173], [5], [8], [15, 99-105], [29].

Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Тема 6. Планування діяльності підприємства

Сутність державного регулювання економіки і форми його здійснення. Характеристика засобів регулювання господарської діяльності підприємства. Прогнозування розвитку суб'єктів господарювання: сутність, види і методи. Сутність планування, його види та принципи здійснення. Характеристика методів планування. Стратегічне планування, його особливості та роль у діяльності підприємств. Характеристика тактичного та оперативного – календарного планування. Бізнес-планування: функції, зміст та особливості здійснення.

Література: [2, 124-128], [17, 87-90], [25], [27], [30].

Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

Сутнісна характеристика персоналу підприємства. Склад, структура і класифікація персоналу. Система показників для оцінки чисельності, стану і руху робочої сили на підприємстві. Розрахунок планової чисельності робітників на підприємстві. Обґрунтування планової чисельності інших груп персоналу. Кадрова політика підприємства: елементи та напрями розробки.

Продуктивність праці персоналу: сутність і методи вимірювання. Характеристика показників виробітку і трудомісткості. Чинники зростання продуктивності праці. Методи планування продуктивності праці.

Сутність мотивації праці, її елементи, види і методи. Заробітна плата: сутність, види і склад. Форми та системи оплати праці, критерії їх вибору і застосування на підприємстві. Доплати та надбавки до заробітної плати. Організація преміювання персоналу підприємства. Сучасні системи оплати праці.

Література: [2, 211-219], [9], [15, 155-159], [33], [37].

Тема 8. Капітал підприємства

Економічна сутність та класифікація основних засобів. Види вартісної оцінки основних засобів. Показники стану та руху основних засобів. Знос основних засобів: види, показники і способи усунення. Амортизація основних засобів та методи її нарахування. Показники оцінки використання основних засобів. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.

Нематеріальні ресурси: поняття, види, вплив на конкурентоспроможність продукції. Об'єкти інтелектуальної власності: їх види та специфічні особливості використання. Поняття, охорона та реалізація права власності на нематеріальні активи підприємства. Вартісна оцінка нематеріальних активів: види і методи розрахунку.

Місце оборотних коштів у фінансових ресурсах підприємства. Складові елементи та структура оборотних коштів. Методи нормування оборотних коштів. Нормативи оборотних коштів. Показники ефективності використання оборотних коштів. Шляхи підвищення ефективності використання обор. коштів.

Література: [2, 259-264], [13, 110-115], [24], [36], [40].

Тема 9. Інвестиційні ресурси

Сутнісна характеристика інвестицій, їх класифікація і структура. Основні поняття інвестиційної діяльності, її об'єкти та суб'єкти. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій (капіталовкладень) простими методами. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій (капіталовкладень) складними методами, з урахуванням фактора часу. Оцінка ефективності фінансових інвестицій. Регулювання та ефективність залучення іноземних інвестицій в Україну.

Література: [2, 161-173], [5], [8], [15, 99-105], [29].

Змістовий модуль 3. Організаційні основи діяльності підприємства

Тема 10. Інноваційні процеси

Поняття та загальна характеристика інноваційних процесів. Класифікація інноваційних процесів за різними ознаками. Науково-технічний прогрес, його форми та напрями прояву. Загальна характеристика, об'єкти, напрями і тенденції розвитку організаційного прогресу. Особливості оцінки економічної ефективності технічних інновацій, організаційних нововведень.

Література: [2, 278-285], [4], [5], [7], [14, 55-64].

Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Формування виробничої потужності підприємства та методичні принципи її розрахунку. Форми технічного розвитку та їх значення для вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства. Система показників оцінки технічного рівня виробництва. Напрями покращення використання виробничої потужності підприємства.

Література: [2, 63-71], [6], [7], [12, 54-65], [16, 70-79].

Тема 12. Організація виробництва та забезпечення якості продукції

Виробничий процес, його види та принципи організації. Організаційні типи виробництва та їх сутнісна характеристика. Методи організації виробництва, їх ключові ознаки та ефективність застосування. Об'єктивна необхідність розвитку суспільних форм організації виробництва. Основні форми організації виробництва та їх характеристика.

Види і значення інфраструктури виробничого підприємства. Характеристика системи технічного обслуговування підприємства. Соціальна інфраструктура підприємства. Планування соціального розвитку підприємства. Капітальне будівництво як процес відтворення і розвитку об'єктів основного виробництва та інфраструктури підприємства.

Сутнісна характеристика якості продукції. Система показників якості. Методи оцінки якості продукції. Напрями забезпечення якості. Поняття і визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку.

Література: [2, 42-49], [5], [7], [13, 74-81], [14, 36-42].

Тема 13. Витрати на виробництво і реалізацію продукції

Поняття витрат підприємства, їх класифікація і значення у його господарській діяльності. Собівартість продукції, її види, показники. Методи калькулювання собівартості продукції. Характеристика чинників, що впливають на собівартість продукції. Сутність ціни, її функції. Класифікація цін. Елементний склад ціни у різних сферах економіки. Методи ціноутворення на продукцію підприємства.

Література: [2, 3-25], [8], [12, 8-19], [14, 22-30], [15, 24-29].

Змістовий модуль 4. Результативність функціонування та економічний розвиток підприємства. Забезпечення економічної безпеки підприємства

Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Сутнісна характеристика доходів підприємства та джерел їх утворення. Сутність фінансово-економічного результату діяльності підприємства. Класифікація фінансових результатів. Порядок утворення чистого прибутку підприємства згідно з чинним законодавством. Джерела формування та структура використання прибутку підприємства.

Система показників рентабельності та методика їх визначення. Фінансовий стан підприємства та показники його оцінки. Ефективність як економічна категорія.

Види та класифікація ефективності господарської діяльності. Вимірювання, фактори та завдання росту соціально-економічної ефективності господарської діяльності.

Література: [2, 211-219], [9], [15, 155-159], [33], [37].

Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Сутність і тенденції організаційного розвитку підприємств. Основні риси підприємства майбутнього та їх характеристика. Мережеподібні підприємства, особливості їх виникнення та функціонування. Віртуальні підприємства, переваги і недоліки їх діяльності. Інші різновиди нових організаційних форм підприємств.

Сутність трансформації, її види і напрями. Форми трансформації діяльності підприємства та їх характеристика. Необхідність і сутність реструктуризації підприємств в умовах структурної перебудови економіки. Класифікація видів реструктуризації. Характеристика процесу реструктуризації об'єктів господарювання. Ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання.

Санація господарських суб'єктів: цілі, механізм, державна політика. Техніко-економічне обґрунтування санації підприємства.

Література: [2, 161-173], [5], [8], [15, 99-105], [29].

Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

Сутність економічної безпеки підприємства та характеристика її видів за типами суб'єктів, сферами життєдіяльності та конкретними предметами. Методологічні підходи до оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання. Зовнішні та внутрішні фактори, що можуть призвести до кризового стану підприємства. Основні складові концепції безпеки діяльності підприємства. Положення про службу безпеки підприємства. Завдання і послідовність обґрунтування стратегії економічної безпеки підприємства.

Необхідні заходи і ресурси для реалізації стратегії економічної безпеки підприємства. Зміст національної програми антикризового господарювання. Сутність, причини та ознаки банкрутства підприємств (організацій). Етапи та процедура порушення справи про банкрутство. Методичні основи визначення імовірності банкрутства суб'єкта господарювання. Порядок і наслідки ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій).

Література: [2, 259-264], [13, 110-115], [24], [36], [40].

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Економіка підприємства»

денна форма навчання

	Кількість годин					
	лекції	практичні заняття	індивід. робота	самост. робота	тренінг	контрольні заходи
Змістовний модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання						
Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва	1	1	-	4	-	Поточне опитування
Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми	1	1	-	5	-	Реферат, питання
Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства	2	2	-	4	-	Презентація, розв'язування задач
Тема 4. Структура та управління підприємством	2	2	-	5	-	Тести, ділові ситуації
Тема 5. Ринок і продукція	2	2	1	5	1	Презентація, тести
Змістовний модуль 2. Забезпечення та ефективність діяльності підприємств						
Тема 6. Планування діяльності підприємства	2	2	-	5	-	Презентація, розв'язування задач
Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	2	2	1	5	-	Поточне опитування
Тема 8. Капітал підприємства	2	2	-	5	-	Тести, ділові ситуації
Тема 9. Інвестиційні ресурси	2	2	-	5	1	Модуль 1
Змістовний модуль 3. Організаційні основи діяльності підприємства						
Тема 10. Інноваційні процеси	2	2	-	5	-	Презентація, розв'язування задач
Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	2	2	1	5	-	Поточне опитування
Тема 12. Організація виробництва та забезпечення якості продукції	2	2	-	5	-	Тести, ділові ситуації
Тема 13. Витрати на виробництво і реалізацію продукції	2	2	-	5	1	Презентація, тести
Змістовний модуль 4. Результативність функціонування та економічний розвиток підприємства. Забезпечення економічної безпеки підприємства						
Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	2	2	1	5	-	Розв'язування задач
Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	2	2	-	5	-	Ректорська контрольна робота
Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства	2	2	-	5	1	Екзамен
Разом	30	30	4	78	4	

заочна форма навчання

	Кількість годин				
	лекції	практичні заняття	індивідуальна робота	самостійна робота	контрольні заходи
Змістовний модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання					
Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва	0,5	-	-	8	Тести, ділові ситуації
Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми	0,5	-	-	9	Тести, ділові ситуації
Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства	0,5	-	-	9	Тести, ділові ситуації
Тема 4. Структура та управління підприємством	0,5	-	-	9	Тести, ділові ситуації
Тема 5. Ринок і продукція	0,5	1	-	9	Тести, ділові ситуації
Змістовий модуль 2. Забезпечення та ефективність діяльності підприємств					
Тема 6. Планування діяльності підприємства	0,5	-	-	9	Тести, ділові ситуації
Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	0,5	-	-	9	Тести, ділові ситуації
Тема 8. Капітал підприємства	0,5	-	-	8	Тести, ділові ситуації
Тема 9. Інвестиційні ресурси	0,5	1	-	8	Тести, ділові ситуації
Змістовий модуль 3. Організаційні основи діяльності підприємства					
Тема 10. Інноваційні процеси	0,5	-	-	8	Тести, ділові ситуації
Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	0,5	-	-	8	Тести, ділові ситуації
Тема 12. Організація виробництва та забезпечення якості продукції	0,5	-	-	9	Тести, ділові ситуації
Тема 13. Витрати на виробництво і реалізацію продукції	0,5	1	-	9	Тести, ділові ситуації
Змістовий модуль 4. Результативність функціонування та економічний розвиток підприємства. Забезпечення економічної безпеки підприємства					
Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	0,5	-	-	9	Тести, ділові ситуації
Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	0,5	-	-	8	Тести, ділові ситуації
Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства	0,5	1	-	9	Екзамен
Разом	8	4	-	138	

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття №1.

Тема: Теорії підприємств і основи підприємництва

Мета: визначити сутність та завдання економіки підприємств, розглянути цілі та головні напрямки діяльності підприємств

Питання для обговорення

1. Визначення, цілі та напрями діяльності підприємства.
2. Поняття підприємства як організаційно та економічно самостійної первинної ланки суспільної діяльності.
3. Основна місія і множинні цілі діяльності підприємства.
4. Головні напрями діяльності підприємства: маркетингова, інноваційна, виробнича й соціальна.

Література: [2, 3-25], [8], [12, 8-19], [14, 22-30], [15, 24-29].

Тема: Види підприємств, їх організаційно-правові форми

Мета: ознайомлення із нормативними документами, які регулюють діяльність підприємницьких структур

Питання для обговорення

1. Юридичні акти, що слугують законодавчою базою функціонування підприємства. Господарський кодекс України.
  2. Статут підприємства. Колективний договір.
  3. Класифікація підприємств за певними ознаками.
  4. Добровільні та інституціональні об'єднання підприємств та організацій (асоціації, концерни, корпорації, холдинги, картелі, синдикати, трести, фінансові групи).
- Модельовання практичних ситуацій, пов'язаних з створенням статуту та бізнес-плану діяльності підприємства.

Література: [2, 42-49], [5], [7], [13, 74-81], [14, 36-42].

Практичне заняття №2.

Тема: Зовнішнє середовище господарювання підприємства

Мета: визначити елементи впливу з навколишнього середовища на підприємства

Питання для обговорення

1. Вплив зовнішнього оточення на діяльність підприємств.
  2. Макросередовище господарювання і його чинники.
- Дискусійне обговорення впливу факторів навколишнього середовища на діяльність підприємства.

Література: [2, 63-71], [6], [7], [12, 54-65], [16, 70-79].

Практичне заняття №3.

Тема: Структура та управління підприємством

Мета: розглянути різні організаційні структури управління діяльністю підприємств

Питання для обговорення

1. Підприємництво як сучасна форма господарювання.
2. Сутність, функції, принципи здійснення підприємницької діяльності.
3. Класична та інноваційна моделі підприємництва.
4. Основні організаційно-правові форми підприємницької діяльності.
5. Державна політика активізації підприємницької діяльності в Україні.
6. Об'єктивна необхідність та сутність управління суб'єктами господарювання.
7. Основні функції управління: планування, організація, мотивація і контроль.
8. Економічні, організаційно-розпорядчі та соціально-психологічні методи управління: сутність і практичне застосування.

9. Організаційні структури управління підприємствами.

10. Вищі органи державного управління підприємствами в Україні.

Практичні завдання щодо створення різних типів організаційних структур підприємств різної величини.

Література: [2, 278-285], [4], [5], [7], [14, 55-64].

Практичне заняття №4.

Тема: Ринок і продукція

Мета: визначити суб'єкти ринку та з яких елементів складається сам ринок

Питання для обговорення

1. Ринок і ринкова інфраструктура.

2. Поведінка суб'єктів господарювання на ринку.

Презентація: «Вимірники обсягу продукції підприємства»; практичні завдання щодо визначення: товарної продукції, валової продукції, реалізованої продукції, чистої продукції.

Література: [2, 161-173], [5], [8], [15, 99-105], [29].

Практичне заняття №5.

Тема: Планування діяльності підприємства

Мета: розглянути види планування, які застосовуються при управлінні підприємствами

Питання для обговорення

1. Об'єктивна необхідність планування діяльності підприємств та організацій за будь-якої системи господарювання.

2. Методичні основи планування і система планів.

3. Стратегічне, тактичне і поточне планування діяльності підприємств (організацій).

4. Бізнес-планування: сутність, призначення і роль у системі передбачення розвитку виробництва (господарської діяльності).

Дискусійне обговорення процедури вибору методів прогнозування; розроблення плану підприємства та виробничої програми.

Література: [2, 124-128], [17, 87-90], [25], [27], [30].

Практичне заняття №6.

Тема: Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

Мета: визначення форм та систем оплати праці працівників, роль мотиваційної функції управління підприємствами

Питання для обговорення

1. Поняття, класифікація і структура персоналу.

2. Тлумачення економічних термінів «трудові ресурси», «персонал», «трудовий колектив».

3. Окремі категорії персоналу підприємства (робітники, службовці, спеціалісти, керівники).

4. Класифікація персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією.

5. Загальна характеристика робітників за рівнем кваліфікації.

6. Особливості сучасної структури персоналу різних типів підприємств та організацій.

7. Тенденції динаміки структури персоналу різногалузевих підприємств та організацій.

8. Визначення чисельності окремих категорій працівників.

9. Сучасна система управління персоналом. Поняття та особливості системи управління персоналом підприємств та інших суб'єктів господарювання.

10. Сучасні вимоги до ділових якостей різних категорій персоналу.

Практичні завдання щодо: вікової структури персоналу підприємства; розробити план підготовки та підвищення кваліфікації кадрів підприємства.

Література: [2, 211-219], [9], [15, 155-159], [33], [37].

Практичне заняття №7.

Тема: Капітал підприємства

Мета: освоїти фонди підприємства, розраховувати основні показники діяльності підприємств

Питання для обговорення

1. Сутнісно-змістова характеристика капіталу підприємства. Загальноекономічне поняття капіталу.
  2. Характеристика матеріальних активів.
  3. Оцінка, класифікація і структура основних фондів.
  4. Поняття «оцінка основних фондів».
  5. Первісна і відновна, повна та залишкова вартість основних фондів.
  6. Періодична індексація основних фондів.
  7. Видова та укрупнена класифікація основних виробничих фондів.
  8. Структура основних виробничих фондів, чинники і тенденції її динаміки на виробничих підприємствах.
  9. Спрацювання, амортизація і відтворення основних фондів. Формування, відтворення та використання основних фондів підприємства.
  10. Ефективність відтворення і використання основних фондів. Показники ефективності відтворення та використання основних фондів. Виробнича потужність.
  11. Структура, нормування і використання оборотних фондів підприємства.
- Практичні завдання: методика розрахунку показників окупності витрат і капіталу; методика розрахунку показників прибутковості капіталу; методика розрахунку показників рентабельності витрат

Література: [2, 259-264], [13, 110-115], [24], [36], [40].

Практичне заняття №8.

Тема: Інвестиційні ресурси

Мета: визначити роль інвестування у сфері бізнесу

Питання для обговорення

1. Поняття, склад і структура інвестицій.
  2. Виробничі інвестиції. Визначення джерел фінансування та необхідного обсягу виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку й підприємстві.
  3. Формування і регулювання фінансових інвестицій.
  4. Загальна характеристика і нормування.
  5. Ефективність використання інвестиційних ресурсів на підприємстві.
- Презентація класифікаційних ознак та видів інвестицій; практичні завдання – визначити: коефіцієнт загальної економічної ефективності капіталовкладень; термін окупності капітальних вкладень; рівень рентабельності інвестицій.

Література: [2, 161-173], [5], [8], [15, 99-105], [29].

Практичне заняття №9.

Тема: Інноваційні процеси

Мета: визначення нематеріальних активів підприємства

Питання для обговорення

1. Об'єкти інтелектуальної власності, що охороняються авторським і суміжними правами.
  2. Інші (нетрадиційні) об'єкти інтелектуальної власності: раціоналізаторські пропозиції, «ноу-хау», комерційна таємниця.
  3. Нематеріальні активи: суть поняття і перелік прав на об'єкти інтелектуальної власності.
  4. Форми правового захисту об'єктів інтелектуальної власності. Патенти і свідоцтва. Ліцензії та ліцензійні угоди.
- Дискусійне обговорення значущості інноваційних підприємств, їх видів і характерних особливостей.

Література: [2, 278-285], [4], [5], [7], [14, 55-64].

Практичне заняття №9.

Тема: Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

Мета: визначення показників виробничої потужності підприємств

Питання для обговорення

1. Характеристика техніко – технологічної бази та організаційно –економічне управління технічним розвитком підприємства.
  2. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва.
  3. Формування і використання виробничої потужності підприємств.
- Дискусійне обговорення порівняльних характеристик традиційного та інноваційного типів виробництва. Практичні розрахунки коефіцієнтів: інтенсивності, продуктивності, економічності.

Література: [2, 63-71], [6], [7], [12, 54-65], [16, 70-79].

Практичне заняття №10.

Тема: Організація виробництва та забезпечення якості продукції

Мета: обґрунтування конкурентоспроможної продукції, вплив якості на формування попиту

Питання для обговорення

1. Сутнісна характеристика, структура і принципи організації виробничих процесів.
  2. Організаційні типи виробництва.
  3. Методи організації виробництва.
  4. Форми організації виробництва.
  5. Сутнісна характеристика інфраструктури підприємства (організації).
  6. Загальна характеристика продукції (послуг).
  7. Якість і конкурентоспроможність продукції (послуг). Суть поняття «якість» продукції (послуг).
  8. Стандартизація та сертифікація продукції (послуг).
- Дискусійне обговорення значення якості у формуванні ціни; характеристика рівнів якості продукції.

Література: [2, 42-49], [5], [7], [13, 74-81], [14, 36-42].

Практичне заняття №11.

Тема: Витрати на виробництво і реалізацію продукції

Мета: визначення собівартості товарної продукції, її вплив на формування прибутку

Питання для обговорення

1. Поточні витрати на продукування виробів (послуг).
  2. Кошторис виробництва і собівартість товарної продукції.
  3. Визначення собівартості окремих виробів (послуг).
  4. Стратегія і шляхи зниження поточних витрат (собівартості продукції).
  5. Ціна на продукцію (послуги) підприємства.
- Презентація класифікації операційних витрат підприємства. Практичні розрахунки: собівартості продукції (виробнича, повна собівартість; планова, фактична собівартість); операційні витрати; фінансові витрати; надзвичайні витрати; матеріальні витрати; витрати на оплату праці; амортизація; загальновиробничі витрати; адміністративні витрати; витрати на збут; постійні витрати; змінні витрати.

Література: [2, 3-25], [8], [12, 8-19], [14, 22-30], [15, 24-29].

Практичне заняття №12.

Тема: Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Мета: визначення ефективності функціонування підприємств

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика фінансової діяльності підприємства (організації).

2. Прибутковість (дохідність) підприємства.
3. Рентабельність ресурсів і продукції.
4. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства (організації).
5. Ефективність виробництва (діяльності): сутнісна характеристика, вимірювання та чинники підвищення.

Визначення алгоритму Порядку визначення фінансового результату від звичайної діяльності підприємства.

Література: [2, 211-219], [9], [15, 155-159], [33], [37].

Практичне заняття №13.

Тема: Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Мета: визначити суть реструктуризації, як засобу вдосконалення діяльності підприємств

Питання для обговорення

1. Характеристика процесу трансформації та реструктуризації.
2. Форми і види, порядок, концепція та варіанти трансформації та реструктуризації : практика здійснення та ефективність реструктуризації підприємств.
3. Порядок, концепція і варіанти реструктуризації: порядок, концепція і варіанти реструктуризації.

Практичні завдання щодо показників ефективності підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства.

Література: [2, 161-173], [5], [8], [15, 99-105], [29].

Практичне заняття №14.

Тема: Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

Мета: розглянути оцінку рівня економічної безпеки на підприємстві

Питання для обговорення

1. Характеристика економічної безпеки підприємств та структурні елементи організації економічної безпеки.
2. Методологія оцінки рівня економічної безпеки.
3. Основні напрями організації економічної безпеки за окремими функціями складовими.
4. Служба безпеки фірми.

Практичні завдання: визначити точку беззбитковості у грошовому та натуральному виразі; визначити поріг рентабельності та запас фінансової стійкості підприємства.

Література: [2, 259-264], [13, 110-115], [24], [36], [40].

6. Комплексне практичне індивідуальне заняття

Комплексне практичне індивідуальне заняття з дисципліни «Економіка підприємства» виконується самостійно кожним студентом. Конкретний варіант комплексного практичного індивідуального заняття визначає порядковий номер студента у списку академічної групи та його окремі персональні дані (рік, місяць та дата народження).

Комплексне практичне індивідуальне заняття виконується упродовж семестру. Виконання його є обов'язковою умовою успішного вивчення курсу та отримання позитивної оцінки.

Опанування студентами — бакалаврами з економіки підприємства основних розділів прикладної економіки, організації та ефективності господарювання на рівні основної ланки суспільного виробництва, необхідною сукупністю теоретичних і практичних знань з управління ринковою економікою на сучасному етапі її розвитку. Комплексне практичне індивідуальне заняття оформлюється за встановленою формою у зошиті та захищається під час семестру у години, виділені для індивідуальної роботи. При виконанні та оформленні комплексного практичного індивідуального заняття студент може використовувати наявну базу службової документації із кафедральної лабораторії, електронну законодавчу базу. Виконання комплексного практичного індивідуального заняття оцінюється за 100-бальною шкалою.

Варіанти КПЗ дисципліни «Економіка підприємства»

Варіант 1

Питання 1. Методологія оцінки рівня економічної безпеки.

Питання 2. Основна місія і множинні цілі діяльності підприємства.

ЗАДАЧА. Виробничий робітник промислового підприємства працює за відрядно-прогресивною системою оплати праці. Денна тарифна ставка робітника становить 285 грн. За перевиконання виробничої норми праця робітника оплачується за розцінкою, збільшеною на 50 %.

Варіант 2

Питання 1. Характеристика економічної безпеки підприємств та структурні елементи організації економічної безпеки.

Питання 2. Головні напрями діяльності підприємства: маркетингова, інноваційна, виробнича й соціальна.

ЗАДАЧА. Висококваліфікований робітник п'ятого розряду протягом розрахункового року відпрацював 23 дні при тривалості робочої зміни 8 годин. Запропоноване виробниче завдання виконано на 105 %. Погодинна тарифна ставка робітника п'ятого розряду дорівнює 40,5 грн. Встановлений розмір премії складає: за виконання плану -15%, за кожен відсоток перевиконання плану – 1,5 % від тарифного заробітку.

Визначити загальну величину місячної заробітної плати робітника п'ятого розряду.

Варіант 3

Питання 1. Порядок, концепція і варіанти реструктуризації: порядок, концепція і варіанти реструктуризації.

Питання 2. Юридичні акти, що слугують законодавчою базою функціонування підприємства. Господарський кодекс України.

ЗАДАЧА. Посадовий оклад спеціаліста 12500 грн. за місяць. За нормальних умов господарювання спеціалісту нараховується премія, розмір якої становить 32 % від посадового окладу. У розрахунковому місяці 23 робочі дні, 3 з яких він перебував у відпустці без збереження заробітної плати.

Визначити загальну місячну заробітну плату спеціаліста.

Варіант 4

Питання 1. Форми і види, порядок, концепція та варіанти трансформації та реструктуризації: практика здійснення та ефективність реструктуризації підприємств.

Питання 2. Статут підприємства. Колективний договір.

ЗАДАЧА. У плановому році підприємство має випустити основної продукції для реалізації на 140 млн. грн., крім того заплановані послуги промислового характеру на сторону на 40 млн. грн., виробництво напівфабрикатів на початок року складе 250 млн. грн., з них буде використано за рік у власному виробництві на суму 230 млн. грн.

Незавершене виробництво на кінець року збільшиться в порівнянні з початком року на 23 млн. грн. На початок року залишки готової продукції на складі становили 55 млн. грн., на кінець року складуть 45 млн. грн. Визначити обсяг товарної, валової й реалізованої продукції.

Варіант 5

Питання 1. Характеристика процесу трансформації та реструктуризації

Питання 2. Класифікація підприємств за певними ознаками.

ЗАДАЧА. Планом підприємства на рік передбачено:

Вид продукції	Випуск продукції, шт.	Оптова ціна підприємства, тис. грн.
Готові вироби: А	2 300	380
Б	2 800	300
В	1 200	250

Вартість інших виробів в оптових цінах підприємства склала 740 млн. грн. Крім того, заплановані послуги промислового характеру на сторону в оптових цінах підприємства на суму 130 млн. грн.

Визначити обсяг товарної продукції.

Варіант 6

Питання 1. Ефективність виробництва (діяльності): сутнісна характеристика, вимірювання та чинники підвищення

Питання 2. Добровільні та інституціональні об'єднання підприємств та організацій (асоціації, концерни, корпорації, холдинги, картелі, синдикати, трести, фінансові групи).

ЗАДАЧА. Розрахувати зростання виробітку усіх робітників підприємства, якщо у плановому періоді на механізовану працю переводиться 32 % усіх робітників, зайнятих ручною працею, при цьому продуктивність праці кожного зростає в 1,5 разів. Списковий склад усіх робітників підприємства – 4280 чоловік, з них механізованою працею зайнято 2800, ручною – 1480 чоловік.

Варіант 7

Питання 1. Рентабельність ресурсів і продукції.

Питання 2. Вплив зовнішнього оточення на діяльність підприємств.

ЗАДАЧА. Завод у планованому році повинен реалізувати основної продукції на 26 млн. грн.; крім того, заплановані послуги іншим підприємствам на суму 5 млн. грн.; напівфабрикатів буде виготовлено на 210 млн. грн.; з них у виробництві буде спожито на 205 млн. грн. Розмір незавершеного виробництва на кінець року передбачається збільшити в порівнянні з початком року на 75млн. грн.

Визначити розмір реалізованої й валової продукції підприємства в плановому році.

Варіант 8

Питання 1. Прибутковість (дохідність) підприємства.

Питання 2. Макросередовище господарювання і його чинники.

ЗАДАЧА. На підприємстві було вироблено продукції 43 000 шт. при запланованих 40 000 шт. без змін чисельного складу працівників. Визначити, як змінилась продуктивність праці.

Варіант 9

Питання 1. Загальна характеристика фінансової діяльності підприємства (організації).

Питання 2. Підприємництво як сучасна форма господарювання.

ЗАДАЧА. У плановому році завод реалізує готових виробів на 340 млн. грн.; послуг стороннім організаціям буде надано на 15 млн. грн.. Незавершене виробництво за рік зменшиться на 2,5 млн. грн.; напівфабрикатів буде виготовлено додатково на 6,5 млн. грн., з них спожито у виробництві на 2,5 млн. грн. Визначити розмір реалізованої продукції в плановому році і її приріст, якщо у звітному вона становила 300 млн. грн.

7. Тренінг з дисципліни «Економіка підприємства»

Мета тренінгу з дисципліни «Економіка підприємства» – сформувати у майбутніх фахівців повне і цілісне уявлення про майбутню професійну діяльність і особистість професіонала; розвинути адекватне розуміння самого себе як майбутнього професіонала і зміцнити професійну самооцінку; сформувати чітке уявлення про професійне майбутнє, оптимізувати життєві плани студентів; сприяти усвідомленню студентами своїх особистісних особливостей і творчих можливостей.

Проведення тренінгу дозволяє:

– забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Економіка підприємства»;

– розвинути у студентів навички пропонування обґрунтованих рішень, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Використання роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

3. **Практична частина** реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

4. **Підведення підсумків.** Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу

1. Тема тренінгу: Обґрунтування більш вигідного варіанту бізнесової діяльності підприємства Управління господарською діяльністю підприємства: прийняття рішень щодо планування збуту та виробництва продукції, матеріально-технічного забезпечення виробничого процесу, зменшення витрат (ділова гра).

2. Тема тренінгу: Оцінка і аналіз фінансового стану підприємства для майбутніх кредиторів (ділова гра).

8. Самостійна робота

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Економіка підприємства» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні навчальної і наукової фахової літератури

№ п/п	Тематика	К-сть год.	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1.	Сутність державного регулювання економіки і форми його здійснення.	1	2
2.	Характеристика засобів регулювання господарської діяльності підприємства.	1	2
3.	Прогнозування розвитку суб'єктів господарювання: сутність, види і методи.	1	2
4.	Сутність планування, його види та принципи здійснення.	1	2
5.	Характеристика методів планування.	1	2
6.	Стратегічне планування, його особливості та роль у діяльності підприємств.	1	2
7.	Характеристика тактичного та оперативно-календарного планування.	2	2
8.	Бізнес-планування: функції, зміст та особливості здійснення.	1	2
9.	Сутнісна характеристика персоналу підприємства. Склад, структура і класифікація персоналу.	2	2
10.	Система показників для оцінки чисельності, стану і руху робочої сили на підприємстві.	2	2
11.	Розрахунок планової чисельності робітників на підприємстві.	1	2
12.	Обґрунтування планової чисельності інших груп персоналу.	1	2
13.	Кадрова політика підприємства: елементи та напрями розробки.	1	2
14.	Продуктивність праці персоналу: сутність і методи вимірювання.	1	2
15.	Характеристика показників виробітку і трудомісткості.	1	2
16.	Чинники зростання продуктивності праці.	1	2
17.	Методи планування продуктивності праці.	1	2
18.	Сутність мотивації праці, її елементи, види і методи.	1	2
19.	Заробітна плата: сутність, види і склад.	1	2
20.	Форми та системи оплати праці, критерії їх вибору і застосування на підприємстві.	2	2
21.	Доплати та надбавки до заробітної плати.	1	2

22.	Організація преміювання персоналу підприємства.	1	2
23.	Сучасні системи оплати праці.	1	2
24.	Економічна сутність та класифікація основних засобів.	1	2
25.	Види вартісної оцінки основних засобів.	1	2
26.	Показники стану та руху основних засобів.	1	2
27.	Знос основних засобів: види, показники і способи усунення.	1	2
28.	Амортизація основних засобів та методи її нарахування.	1	2
29.	Показники оцінки використання основних засобів	1	2
30.	Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.	1	2
31.	Нематеріальні ресурси: поняття, види, вплив на конкурентоспроможність продукції.	1	2
32.	Об'єкти інтелектуальної власності: їх види та специфічні особливості використання.	2	2
33.	Поняття, охорона та реалізація права власності на нематеріальні активи підприємства.	1	2
34.	Вартісна оцінка нематеріальних активів: види і методи розрахунку.	1	2
35.	Місце оборотних коштів у фінансових ресурсах підприємства.	1	2
36.	Складові елементи та структура оборотних коштів.	1	2
37.	Методи нормування оборотних коштів.	1	2
38.	Нормативи оборотних коштів.	1	2
39.	Показники ефективності використання оборотних коштів.	1	2
40.	Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів.	1	2
41.	Сутнісна характеристика інвестицій, їх класифікація і структура.	1	2
42.	Основні поняття інвестиційної діяльності, її об'єкти та суб'єкти.	1	2
43.	Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій (капіталовкладень) простими методами.	2	2
44.	Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій (капіталовкладень) складними методами, з урахуванням фактора часу.	2	2
45.	Оцінка ефективності фінансових інвестицій.	1	2
46.	Регулювання та ефективність залучення іноземних інвестицій в Україну.	1	2
47.	Поняття та загальна характеристика інноваційних процесів.	1	2
48.	Класифікація інноваційних процесів за різними ознаками.	1	2
49.	Науково-технічний прогрес, його форми та напрями прояву.	1	2
50.	Загальна характеристика, об'єкти, напрями і тенденції розвитку організаційного прогресу.	1	2
51.	Особливості оцінки економічної ефективності технічних інновацій, організаційних нововведень.	1	2
52.	Характеристика техніко-технологічної бази виробництва.	1	2
53.	Формування виробничої потужності підприємства та методичні принципи її розрахунку.	1	2
54.	Форми технічного розвитку та їх значення для вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства.	1	2
55.	Система показників оцінки технічного рівня виробництва.	1	2
56.	Напрями покращення використання виробничої потужності підприємства.	1	2
57.	Виробничий процес, його види та принципи організації.	1	2
58.	Організаційні типи виробництва та їх сутнісна характеристика.	1	2
59.	Методи організації виробництва, їх ключові ознаки та ефективність застосування.	1	1

60.	Об'єктивна необхідність розвитку суспільних форм організації виробництва. Основні форми організації виробництва та їх характеристика.	2	2
61.	Види і значення інфраструктури виробничого підприємства.	1	2
62.	Характеристика системи технічного обслуговування підприємства.	1	2
63.	Соціальна інфраструктура підприємства. Планування соціального розвитку підприємства.	1	2
64.	Капітальне будівництво як процес відтворення і розвитку об'єктів основного виробництва та інфраструктури підприємства.	1	1
65.	Сутнісна характеристика якості продукції. Система показників якості.	1	2
66.	Методи оцінки якості продукції.	1	2
67.	Напрями забезпечення якості.	1	2
68.	Поняття і визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку.	1	2
69.	Поняття витрат підприємства, їх класифікація і значення у його господарській діяльності.	1	2
70.	Собівартість продукції, її види, показники.	1	2
Разом:		78	138

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, ділові ігри, реферування, виконання КППЗ, есе, підготовка і презентація проектів.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Економіка підприємства» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- екзамен.

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції інституту.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Економіка підприємства» визначається як середньозважена величина в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20%	20%	20%	40%
Опитування під час заняття (теми 1–8) – 5 балів за тему – макс. 40 балів. Модульна робота – макс. 60 балів.	Опитування під час заняття (теми 9–16) – 5 балів за тему – макс. 40 балів. Модульна робота – макс. 60 балів.	Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. Захист КПЗ – макс. 40 балів. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів.	Екзамен – макс. 100 балів: тестові завдання (10 тестів по 4 бали за тест) – макс. 40 балів; задача – макс. 40 балів; теоретичне питання – макс. 20 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-16
2.	Проекційний екран	1-16
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-16
4	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-16
5	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-16
6	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-16
7	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-16

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.
2. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2020. 304 с.
3. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навч. посіб. для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.

4. Економіка підприємства: підручник під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Кондор, 2020. 620 с.
  5. Єгорова І.Г., Матукова Г.І., Приймак Н.С. Економіка та організація діяльності підприємств: навч. посіб. Львів: Магнолія. 2019. 330 с.
  6. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.
  7. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація виробництва: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с.
  8. Куц Л.Н. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. 105 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38436/1/kucz2019.pdf>.
  9. Лазебник Л. Л. Економіка підприємства: підручник. Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарєва та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 426 с. URL: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/7699>.
  10. Лисак О. І., Андрєєва Л. О. Економіка підприємства: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
  11. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О. Економіка підприємства: навч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
  12. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Завадських Г.М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
  13. Маслак О.І., Воробйова Л.Д. Економіка виробничого підприємства. ЦУЛ, 2019. 172 с.
  14. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srinest.com/book_1322.html.
  15. Причєпа І.В. Економіка підприємства. Самостійна та індивідуальна робота студентів: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2017. 145 с.
  16. Пугач А.М. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. Пугач А.М., Демчук Н.І., Довгаль О.В., Крючко Л.С., Тягло Н.В. Миколаїв: Швець В.М. 2018. 348 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3097/1/Інноваційний%20розвиток.pdf>.
  17. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Біла К.О. 2020. 142 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4372/1/Соломіна%20Практикум.pdf>.
  18. Харченко Т., Щєгда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.
  19. Шубалий О. М. Управління персоналом: підручник. О.М. Шубалий, Н.Т. Рудь, А.І. Гордійчук, І.В. Шубала, М.І. Дзямучич, О.В. Потьомкіна, О.В. Серєда. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ. 2018. 404 с. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/Управління%20персоналом%20підручник%202018.pdf>.
- Допоміжні джерела:**
20. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
  21. Бєдринєць М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2018. 292 с. URL: <http://dcmaup.com.ua/assets/files/finansi-pidpriemstv-2018.pdf>.
  22. Білоусова Н. О. Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник. Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін.: за ред. проф. П.М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 374 с. https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/44252/1/Intelektualna_vlasnist_2021.pdf.
  23. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства. ЦУЛ, 2017. 260 с.
  24. Гєращенко І.О. Інноваційний потенціал підприємства: навч.-метод. посіб. Харків: НТУ ХПІ. 2017. 157 с. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/bapm/wpcontent/uploads/sites/28/2018/06/lekN..pdf>.

25. Державне регулювання економіки: конспект лекцій. Одеса, 2019. URL: http://eprints.library.odku.edu.ua/id/eprint/5343/1/ZhavnerchykOV_Derj_reg_ek_KL_2019.pdf
26. Діджиталізація міжнародного економічного розвитку: зб. матеріалів студентської наук.- практ. Інтернет-конф.; 16 січня 2020 р., м. Київ. Київ: КНЕУ, 2020. 392 с.
27. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Міністерство освіти і науки України. 6-е вид., випр. і допов. К.: Знання, 2016. 214 с.
28. Захарчук О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку основних виробничих засобів сільського господарства. Економіка АПК. 2019. № 11. С. 49-58.
29. Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 351 с.
30. Лабурцева О.І. Зниження витрат підприємства за допомогою аутсорсингу: зарубіжний досвід. Інвестиції: практика та досвід. № 3. 2020. С. 5-9. DOI: 10.32702/23066814.2020.3.5
31. Михасюк І.Р. Державне регулювання економіки: підручник. Львів: Магнолія плюс, В.М. Піча, 2016. 215 с.
32. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 287 с.
33. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с.
34. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т. Ціноутворення в умовах ринку: підручник. Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.
35. Панченко М. Управління якістю. ЦУЛ, 2018. 228 с.
36. Петруня Ю.Є., Петруня В.Ю. Менеджмент: навч. посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів. 2019. 104 с. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3495/1/Петруня_Менеджмент.pdf.
37. Потехіна В.О. Інтелектуальна власність. ЦУЛ, 2018. 414 с.
38. Райтер Н.І. Власний капітал як основа здійснення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Бізнес-навігатор. 2018. Вип. 1 (2). С. 188-192.
39. Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 298 с.
40. Сазонець І.Л., Федорова В.А. Інвестування: підручник. Центр навчальної літератури, 2019. 312 с.
41. Телишевська Л.І., Коледіна К.О. Особливості оцінки ефективності інноваційних проектів з різним терміном будівництва. Молодий вчений. № 8 (60). 2018. С. 400-404. URL: <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2018/8/83.pdf>.
42. Щетініна Л.В., Рудакова С.Г., Лобунець І.С. Негрошова мотивація персоналу як спосіб підвищення ефективності його роботи. Проблеми економіки. 2018. № 2. С. 268-275. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2018_2_37.
43. Юхимченко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. ЦУЛ, 2020. 320 с.
- Інтернет-ресурси:**
44. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 23.12.93 № 3769-ХІІ (зі змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7, ст. 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>
45. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 23.12.93 № 3771-ХІІ (зі змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7, ст. 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>.
46. Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати: Закон України від 20.10.2009 р. № 1646-VI (зі змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 2010. № 4. ст. 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1646-17#Text>.

47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. №318 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

48. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. №1561-XII. (зі змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.

49. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23.02.93 р. № 3792-XII (зі змінами і доповненнями). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_1999_07_16/T379200.html.

50. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 23.12.93 № 3770-XII (зі змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7, ст. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>.

51. Про оплату праці: Закон України від 20.04.95 № 144/95 (зі змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1995. № 17. ст. 121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

52. Про оплату праці: Закон України від 020.04.1995 р. № 144/95-ВР (зі змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України. 1995. № 17. ст. 121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

53. Господарський кодекс України від 12.01.2019 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.